



1187n

commissie voor de milieueffectrapportage

Advies voor richtlijnen voor het milieueffectrapport  
Extra spuicapaciteit Afsluitdijk

13 november 2001

Advies voor richtlijnen voor het milieueffectrapport  
Extra spuicapaciteit Afsluitdijk

13 november 2001

1187-50

ISBN 90-421-0892-4  
Utrecht, Commissie voor de milieueffectrapportage.



commissie voor de milieueffectrapportage

Ministerie van Verkeer en Waterstaat  
Postbus 20906  
2500 EX Den Haag

uw kenmerk  
HKW/AW 2001/8229

uw brief  
1 oktober 2001

ons kenmerk  
1187-51/Lv/cv

onderwerp  
Advies voor richtlijnen voor het  
milieueffectrapport Extra Spuicapaciteit  
Afsluitdijk

doorkiesnummer  
(030) 234 76 26

Utrecht,  
13 november 2001

Geachte heer, mevrouw,

Met bovengenoemde brief stelde u de Commissie voor de milieueffectrapportage (m.e.r.) in de gelegenheid een advies voor richtlijnen uit te brengen voor een milieueffectrapport (MER) ten behoeve van de besluitvorming over de Extra Spuicapaciteit Afsluitdijk. Overeenkomstig artikel 7.14 van de Wet milieubeheer (Wm) bied ik u hierbij het advies van de Commissie aan.

De Commissie hoopt met haar advies een constructieve bijdrage te leveren aan de totstandkoming van de richtlijnen voor het MER. Zij zal graag vernemen hoe u gebruik maakt van haar aanbevelingen. Dit houdt in dat de Commissie graag de vastgestelde richtlijnen krijgt toegestuurd.

Hoogachtend,

ir. A. van der Velden  
voorzitter van de werkgroep m.e.r.  
Extra Spuicapaciteit Afsluitdijk

In afschift aan: Gedeputeerde Staten Fryslân  
Gedeputeerde Staten Noord-Holland

Postadres Postbus 2345  
3500 GH UTRECHT  
Bezoekadres Arthur van Schendelstraat 800  
Utrecht

telefoon (030) 234 76 66  
telefax (030) 233 12 95  
e-mail mer@eia.nl  
website www.commissiemer.nl

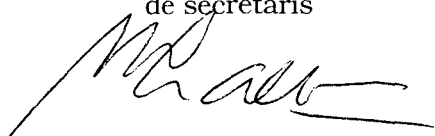
Advies voor richtlijnen voor het milieueffectrapport  
Extra Spuicapaciteit Afsluitdijk

Advies op grond van artikel 7.14 van de Wet milieubeheer voor het milieueffect-  
rapport over Extra Spuicapaciteit Afsluitdijk,

uitgebracht aan het Ministerie van Verkeer en Waterstaat (als coördinerend  
Bevoegd Gezag) door de Commissie voor de milieueffectrapportage; namens deze

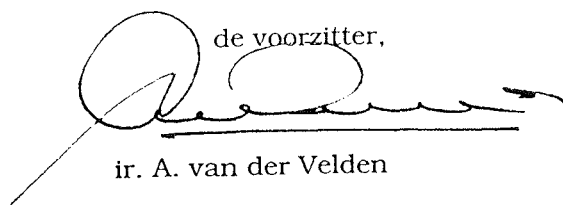
de werkgroep m.e.r.  
Extra Spuicapaciteit Afsluitdijk,

de secretaris



drs. M.P. Laeven

de voorzitter,



ir. A. van der Velden

Utrecht, 13 november 2001

## INHOUDSOPGAVE

<b>1. INLEIDING.....</b>	<b>1</b>
<b>2. HOOFDPUNTEN VAN HET ADVIES.....</b>	<b>2</b>
<b>3. PROBLEEMSTELLING, DOEL EN BESLUITVORMING.....</b>	<b>3</b>
3.1 Probleemstelling.....	3
3.2 Doel.....	4
3.3 Besluitvorming.....	4
3.3.1 Beschermingsformules.....	5
<b>4. VOORGENOMEN ACTIVITEIT EN ALTERNATIEVEN.....</b>	<b>7</b>
4.1 Alternatieven.....	7
4.2 Mitigerende en compenserende maatregelen.....	8
4.3 Nulalternatief.....	9
4.4 Meest milieuvriendelijk alternatief.....	9
<b>5. BESTAANDE MILIEUTOESTAND, AUTONOME ONTWIKKELING EN     GEVOLGEN VOOR HET MILIEU.....</b>	<b>10</b>
5.1 Algemeen.....	10
5.2 Water, bodem en morfologie.....	11
5.3 Ecologie.....	12
5.4 Landschap, cultuurhistorie en archeologie.....	12
5.5 Overige aspecten.....	13
<b>6. VERGELIJKING VAN ALTERNATIEVEN.....</b>	<b>13</b>
<b>7. LEEMTEN IN KENNIS.....</b>	<b>14</b>
<b>8. EVALUATIEPROGRAMMA.....</b>	<b>14</b>
<b>9. VORM EN PRESENTATIE.....</b>	<b>14</b>
<b>10. SAMENVATTING VAN HET MER.....</b>	<b>15</b>

## BIJLAGEN

1. Brief van het bevoegd gezag d.d. 1 oktober 2001 waarin de Commissie in de gelegenheid wordt gesteld om advies uit te brengen.
2. Kennisgeving in Staatscourant nr. 168 d.d. 31 augustus 2001.
3. Projectgegevens
4. Lijst van inspraakreacties en adviezen

## 1. INLEIDING

De Staatssecretaris van Verkeer en Waterstaat, vertegenwoordigd door de directie IJsselmeergebied van de Rijkswaterstaat (RDIJ) heeft het voornemen om nieuwe spuisluizen in de Afsluitdijk aan te leggen. Momenteel wordt het water uit het IJsselmeer naar de Waddenzee afgevoerd via twee spuicomplexen in de Afsluitdijk, één bij Den Oever en één bij Kornwerderzand. De huidige afvoercapaciteit wordt te klein, gezien toekomstige ontwikkelingen zoals zeespiegelstijging, bodemdaling en grotere rivierafvoeren. De nieuwe spuisluizen zijn bedoeld als aanvulling op - en dus niet ter vervanging van - de bestaande spuicomplexen.

Per saldo is het niet onmogelijk dat de nieuwe spuisluizen een positief milieueffect sorteren; lokaal (in de nabijheid van de spuisluizen) zal de aanleg en het gebruik van nieuwe spuisluizen naar de mening van de Commissie ook negatieve effecten hebben:

- aan de IJsselmeerkant zal een areaal verdiepen en hoge stroomsnelheden gaan krijgen. Achteruitgang in lokale natuurwaarden en areaalverlies aan prioritair gebied lijkt daardoor op voorhand zeker;
- aan de Waddenzeekant spelen deze factoren en effecten ook. Daarnaast is aantasting door zoet water een effect van belang. In de directe omgeving van de spuisluizen zal een sterke verarming optreden, een effect dat met toenemende afstand minder wordt. Echter de instabiliteit zal in een gebied met een orde van grootte van enkele km<sup>2</sup> toenemen, waarbij regelmatig sterfte van mariene fauna zal plaatsvinden door het pulserende karakter van het spuidebiet. Er zal dus zeker sprake zijn van een areaalverlies aan Waddennatuur door verdieping in combinatie met een geringere kwaliteit in een grotere omgevingszone.

Op grond van wet- en regelgeving ter bescherming van natuur in het IJsselmeer en de Waddenzee zijn beschermingsformules van kracht: indien er geen alternatieve oplossingen voor het spuien zijn en er sprake is van een zwaarwegend maatschappelijk belang dan zijn mitigerende of compenserende maatregelen nodig.

Voorliggend advies heeft betrekking op de nieuwe spuisluizen en op mitigerende en compenserende maatregelen, alsmede de daar aan gekoppelde effecten, die mogelijkerwijs weer dienen te worden gemitigeerd of gecompenseerd. Niet alleen de in de startnotitie vermelde brakwaterzone komt daarbij aan de orde, maar ook het spuiregim van de bestaande én nieuwe spuisluizen en een geoptimaliseerde zoetwaterpluim (zie § 4.2).

In de startnotitie is aangegeven welke besluiten genomen moeten worden voor de aanleg van nieuwe spuisluizen en een eventuele brakwaterzone. Hiervan is er een aantal milieueffectrapportage (m.e.r.)-plichtig; enkele andere zijn m.e.r.-beoordelingsplichtig. De m.e.r.-plicht geldt voor ontgroningen en voor wijziging van het peilbesluit voor het IJsselmeergebied. Bevoegd gezag hiervoor is de Staatssecretaris van Verkeer en Waterstaat, vertegenwoordigd door het Hoofdkantoor van de Waterstaat. De m.e.r.-beoordelingsplicht geldt voor de ingreep in de zeedijk en mogelijk ook voor de bronbemaling voor de bouwput van de spuisluis<sup>1</sup>. Gedeputeerde Staten van Noord-Holland en/of Fryslân<sup>2</sup>

---

<sup>1</sup> Omdat de ingreep in de zeedijk en de mogelijke bronbemaling samenhangen met de twee m.e.r.-plichtige (deel)activiteiten dienen zij ingevolge de Wm ook in de verplichte m.e.r.-procedure te worden meegenomen.

zijn daarom ook bevoegd gezag in deze m.e.r.-procedure. De Staatssecretaris van Verkeer en Waterstaat zal optreden als coördinerend bevoegd gezag. Voor mitigerende of compenserende maatregelen, met uitzondering van de brakwaterzone, is nog niet aangegeven welke besluiten moeten worden genomen. Mogelijkerwijs zal daarvoor een aparte m.e.r.-procedure dienen te worden gevolgd. In het geval dat dat niet nodig is, maar de activiteit wel aanzienlijke effecten sorteert, verdient het aanbeveling om aanvullende richtlijnen op te stellen.

Bij brief van 1 oktober 2001 is de Commissie voor de m.e.r. in de gelegenheid gesteld om advies uit te brengen over de richtlijnen voor het milieueffectrapport (MER)<sup>3</sup>. De m.e.r.-procedure ging van start met de kennisgeving van de startnotitie in de Staatscourant van 31 augustus 2001<sup>4</sup>.

Dit advies is opgesteld door een werkgroep van de Commissie voor de m.e.r.<sup>5</sup>. De werkgroep treedt op namens de Commissie voor de m.e.r. en wordt verder in dit advies 'de Commissie' genoemd. Het doel van het advies is om aan te geven welke informatie het MER moet bevatten om het mogelijk te maken het milieubelang volwaardig in de besluitvorming mee te wegen.

De Commissie heeft kennis genomen van de inspraakreacties en adviezen<sup>6</sup>, die zij van het bevoegd gezag heeft ontvangen. In dit advies verwijst de Commissie naar een reactie wanneer deze naar haar oordeel:

- informatie bevat die in het MER opgenomen moet worden of die nader onderzocht moet worden, zoals informatie over specifieke lokale milieumomstandigheden;
- belangrijke vragen en discussiepunten naar voren brengt, bijvoorbeeld over te onderzoeken alternatieven.

## **2. HOOFDPUNTEN VAN HET ADVIES**

De aanleg en het gebruik van nieuwe spuisluizen met een capaciteit vergelijkbaar met die van de bestaande spuicomplexen te Den Oever en Kornwerderzand, zal effecten hebben op de omgeving, waaronder het IJsselmeer en de Waddenzee. Deze gebieden zijn beschermd onder meerdere nationale en internationale beleidsbeslissingen, zoals de Habitat- en Vogelrichtlijn, het Structuurschema Groene Ruimte (SGR) en de PKB Waddenzee. Dit betekent dat deze gebieden beschermd zijn onder het *'nee, tenzij'* principe. Dat wil zeggen, dat het beleid ingrepen en ontwikkelingen in en in de onmiddellijke nabijheid van de gebieden niet toestaat, indien deze wezenlijke waarden van het gebied aantasten. Alleen bij een zwaarwegend maatschappelijk belang kan hiervan worden afgeweken. Dit belang dient te worden vastgesteld, waarbij tevens dient te worden nagegaan of aan dit belang niet elders of op andere wijze tegemoet kan worden gekomen. Indien er geen alternatieve oplossingen voor

<sup>2</sup> De activiteiten kunnen zowel in de provincie Noord-Holland als in de provincie Fryslân plaatsvinden.

<sup>3</sup> Zie bijlage 1.

<sup>4</sup> Zie bijlage 2.

<sup>5</sup> De samenstelling hiervan is gegeven in bijlage 3.

<sup>6</sup> Bijlage 4 geeft hiervan een lijst.



het spuien zijn en er sprake is van een zwaarwegend maatschappelijk belang dan zijn mitigerende of compenserende maatregelen nodig. Het MER dient in ieder geval de studie van mitigerende of compenserende maatregelen te bevatten, alsmede de motivatie van de gemaakte keuze(s).

De alternatieven voor de spuisluisen kunnen in drie categorieën worden onderverdeeld:

- locatiealternatieven;
- gebruiksalternatieven, met name het spuiregim;
- alternatieven in de constructie van het spuumiddel (uitvoering en vormgeving).

De locatiealternatieven dienen in nauwe samenhang met de bestaande spuumiddelen te worden gezien, waarbij ook de interactie tussen de milieueffecten van de bestaande en het nieuwe spuumiddel zullen moeten worden behandeld. Samenhangend met de locatiealternatieven zullen ook alternatieven in het spuiregim en de verdeling van de spuidebieten over de spuumiddelen als functie van de spuidebieten moeten worden geanalyseerd. De alternatieven in de constructie van het spuumiddel kunnen zowel vanwege waterloopkundige als milieudoelen worden gezien. Beide aspecten dienen te worden behandeld. De milieueffecten van deze alternatieven dienen eveneens in samenhang te worden behandeld.

Het is belangrijk dat de informatie uit het MER voor een ieder toegankelijk is. In de praktijk blijkt dit regelmatig niet het geval te zijn. Een goede samenvatting kan een zeer belangrijke bijdrage leveren aan de overdracht van informatie. Om deze reden zal de Commissie, meer dan tot nu toe het geval was, bij haar oordeel over het MER de inhoud en presentatie van de informatie in de samenvatting meewegen. Hiervoor wordt derhalve extra aandacht gevraagd.

### **3. PROBLEEMSTELLING, DOEL EN BESLUITVORMING**

Artikel 7.10, lid 1, onder a van de Wm:

Een MER bevat ten minste: *"een beschrijving van hetgeen met de voorgenomen activiteit wordt beoogd."*

Artikel 7.10, lid 1, onder c van de Wm:

Een MER bevat ten minste: *"een aanduiding van de besluiten bij de voorbereiding waarvan het milieu-effectrapport wordt gemaakt, en een overzicht van de eerder genomen besluiten van bestuursorganen, die betrekking hebben op de voorgenomen activiteit en de beschreven alternatieven."*

#### **3.1 Probleemstelling**

In hoofdstuk 3 van de startnotitie is de probleemstelling gedefinieerd als: *De capaciteit van de huidige spuisluisen in de Afsluitdijk is onvoldoende bij de aangenomen relatieve zeespiegelstijging (peilstijging + bodemdaling) van 0,25 meter tot 2050 om het huidige peilbeheer te kunnen voortzetten en daarmee de veiligheid te kunnen handhaven.*

Hiermee is goed beschreven voor welk knelpunt het voornemen een oplossing moet bieden.

De aanleiding en de ontwikkelingen die tot het initiatief hebben geleid moeten in het MER worden beschreven. In hoofdstuk 2 van de startnotitie is hiervoor een aanzet gegeven.

### 3.2 Doel

Uit de probleemstelling moet een concrete en duidelijke omschrijving van het doel (of de doelen) worden afgeleid. In de startnotitie is het doel van het voor-nemen niet als zodanig genoemd (wel doelstellingen van het *MER*); als doel kan worden opgevat “de uitbreiding van de afvoercapaciteit in de Afsluitdijk”. In het Kabinetsstandpunt “Anders omgaan met water; waterbeleid in de 21<sup>e</sup> eeuw” wordt de keuze gemaakt voor afvoer onder vrij verval en daarmee voor uitbreiding van de spuisluisen. Andere opties dienen in het MER uitgebreider dan in de startnotitie te worden beschreven en afgewogen. Het MER dient inzicht te geven in de omvang van de uitbreiding van de spui-sluizen, de gekozen locatie en de te handhaven peilen. Aangegeven dient te worden of mitigerende of compenserende maatregelen effect hebben op de spui-capaciteit.

Verder moeten ook additionele of toegevoegde doelen ten aanzien van milieu-bescherming en -verbetering worden aangegeven. De in de startnotitie ge-noemde verbetering van de visintrek tussen Waddenzee en IJsselmeer (mid-dels vispassages) is een voorbeeld van een dergelijk doel.

### 3.3 Besluitvorming

In § 4.3 van de startnotitie is een overzicht gegeven van het beleidskader. Uit de besluiten en beleidsafspraken dienen randvoorwaarden en uitgangspunten te worden afgeleid voor het voornemen (ruimtelijke beperkingen en dergelijke). Een aanzet daarvoor is al gegeven in § 2.4 (randvoorwaarden) en § 2.5 (uit-gangspunten) van de startnotitie. Daarbij is ook aangegeven welke gebieden nabij de Afsluitdijk, op grond van milieuaspecten een speciale status in het beleid hebben:

- het IJsselmeer en de Waddenzee (kerngebieden) en de Afsluitdijk (ecologi-sche verbindingzone) als onderdelen van de ecologische hoofdstructuur;
- het IJsselmeer en de Waddenzee zijn aangewezen als speciale bescher-mingszone volgens de Vogelrichtlijn;
- bijna de gehele Waddenzee en de Makkumerwaard en de Kooiwaard zijn beschermd natuurfmonumenten op basis van de Natuurbeschermingswet en de Habitatrichtlijn;
- voor de Waddenzee geldt volgens deel 3 van de Derde Nota Waddenzee (pkb Waddenzee) dat gespecificeerde natuurlijke waarden en kenmerken dienen te worden beschermd en behouden. Het aparte afwegingskader voor de Waddenzee, zoals dat in deel 1 van de derde Nota Waddenzee is omschre-ven, is komen te vervallen. In plaats daarvan wordt verwezen naar de nu vigerende Natuurbeschermingswet en het afwegingskader van de Habitat-richtlijn.

De consequenties hiervan voor de ontwikkeling van alternatieven moeten worden aangegeven. In § 3.3.1 wordt nader ingegaan op te volgen bescher-mingsformules.

In het MER dient ingegaan te worden op het WIN-project<sup>7</sup> en op mogelijk nader onderzoek naar het peilbeheer van het IJsselmeer in relatie tot de benodigde capaciteit van het extra spuimiddel.

Tevens dient ingegaan te worden op mogelijke planologische uitgangspunten, bijvoorbeeld voortkomend uit militair gebruik<sup>8</sup>.

Het MER dient aan te geven dat het is opgesteld voor:

- de vergunning in het kader van de Ontgrondingenwet;
- het besluit in het kader van de Grondwaterwet (bronbemaling);
- het besluit in het kader van de Wet op de Waterkering (ingreep in de zeedijk) en/of;
- een besluit van de Minister van Verkeer en Waterstaat (peilwijziging IJsselmeer).

Tevens kan worden beschreven volgens welke procedure en welk tijdpad dit geschiedt en welke adviesorganen en instanties daarbij formeel en informeel zijn betrokken. Tot slot moeten de besluiten worden aangegeven die in een later stadium nog moeten worden genomen om de voorgenomen activiteit te realiseren.

### 3.3.1 **Beschermingsformules**

#### **Vogel-/Habitatrichtlijn**

De Waddenzee en het IJsselmeer zijn aangewezen als speciale beschermingszones in het kader van de Vogelrichtlijn. Indien het voornemen hierop invloed kan hebben, dienen de beschermingsformules volgens de Habitatrichtlijn bij de locatieafweging (van zowel spuisluizen als mitigerende of compenserende maatregelen) en de inrichting te worden toegepast. Het betreft de volgende stappen:

1. Bestaat er zekerheid dat de natuurlijke kenmerken van het gebied niet worden aangetast?
2. Als die zekerheid niet bestaat, zijn er alternatieve oplossingen die deze zekerheid wel kunnen geven?
3. Bestaan er dwingende redenen van groot openbaar belang om het project te rechtvaardigen indien aantasting van de natuurlijke kenmerken plaatsvindt en bij ontstentenis van alternatieve oplossingen?
4. Welke compenserende maatregelen worden uitgevoerd indien het project wordt uitgevoerd? Deze maatregelen dienen naar de mening van de Commissie te worden uitgewerkt. In het MER dient hiervoor de volgende informatie te worden opgenomen:
  - de omvang van het benodigde compensatiegebied inclusief zoekgebied (indicatief);
  - de kwaliteit van het benodigde compensatiegebied;
  - een indicatie van de haalbaarheid van compensatie.

#### **Structuurschema Groene Ruimte**

Tevens zijn de Waddenzee en het IJsselmeer aangeduid als ecologisch kerngebied en de Afsluitdijk als ecologische verbindingzone in het Structuurschema Groene Ruimte<sup>9</sup> (SGR) en dient – indien het voornemen in deze ge-

---

<sup>7</sup> Project "Waterhuishouding in het Natte Hart" van Rijkswaterstaat (directies IJsselmeergebied, Utrecht en Noord-Holland).

<sup>8</sup> Zie inspraakreactie nr. 15 (bijlage 4).

<sup>9</sup> Pkb deel 4, blz. 64.

bieden van invloed kan zijn - de beschermingsformule van het SGR te worden doorlopen:

1. Is er sprake van aantasting van wezenlijke kenmerken en waarden, of (in geval van nog niet volledig gerealiseerde natuurontwikkelingsgebieden) van het onomkeerbaar verloren gaan van ontwikkelingsmogelijkheden?
2. Is er sprake van een zwaarwegend maatschappelijk belang?
3. Kan de activiteit elders of op een andere manier worden gerealiseerd?
4. Wat zijn de mogelijkheden voor compensatie indien ook na mitigeren aanwijsbare schade optreedt<sup>10</sup>.

### **Soortbescherming**

Aangegeven moet worden

- welke planten- en diersoorten in het studiegebied voorkomen die op grond van nationaal of internationaal beleid<sup>11</sup> een beschermde status hebben;
- of de activiteit niet zal leiden tot strijdigheden met artikel 23 en 24 van de Natuurbeschermingswet.

Het bevoegd gezag zal dienen te beoordelen of er een ontheffing op grond van artikel 25 Natuurbeschermingswet aangevraagd zal moeten worden. Indien dat het geval is dient het MER te beschrijven:

- of er andere bevredigende oplossingen bestaan;
- of afbreuk wordt gedaan aan het streven de populaties van de betrokken soort in hun natuurlijke verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding te laten voortbestaan;
- of er redenen zijn van - onder andere - groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard<sup>12</sup> die een ontheffing mogelijk zouden kunnen maken.

---

<sup>10</sup> Hierbij kan gebruik worden gemaakt van de volgend publicatie: Ministerie LNV, Directie Groene Ruimte en Recreatie: *Uitwerking compensatiebeginsel SGR*, oktober 1995.

<sup>11</sup> De Natuurbeschermingswet vormt bij soortbescherming het uitgangspunt (hierin zijn de soorten uit de Vogel- en de Habitatrichtlijn geïmplementeerd). Daarnaast dient (indien relevant) te worden ingegaan op de conventies van Bern, Bonn en Ramsar.

<sup>12</sup> Zie daartoe de AMvB *Besluit Ontheffingen en Vrijstellingen Natuurbeschermingswet*, artikel 2 a t/m e.

## 4.

### VOORGENOMEN ACTIVITEIT EN ALTERNATIEVEN

Artikel 7.10, lid 1, onder b van de Wm:

Een MER bevat ten minste: *"een beschrijving van de voorgenomen activiteit en van de wijze waarop zij zal worden uitgevoerd, alsmede van de alternatieven daarvoor, die redelijkerwijs in beschouwing dienen te worden genomen, en de motivering van de keuze voor de in beschouwing genomen alternatieven."*

Artikel 7.10, lid 3 van de Wm:

*"Tot de ingevolge het eerste lid, onder b, te beschrijven alternatieven behoort in ieder geval het alternatief waarbij de nadelige gevolgen voor het milieu worden voorkomen, dan wel, voor zover dat niet mogelijk is, deze met gebruikmaking van de beste bestaande mogelijkheden ter bescherming van het milieu, zoveel mogelijk worden beperkt."*

#### 4.1

#### Alternatieven

Voor de spuisluizen zijn op verschillende niveaus alternatieven mogelijk. Het doel van het onderzoeken en vergelijken van mogelijke alternatieven is het vinden van het meest milieuvriendelijke alternatief (zie ook § 4.4). De alternatieven dienen beschreven te worden voor zover zij gevolgen hebben voor het milieu. Het verdient aanbeveling om onderscheid te maken tussen activiteiten die plaatsvinden in de realisatiefase (inrichting/aanleg) en de gebruiksfase (gebruik en beheer).

In het MER dient te worden beschreven waarom andere opties dan nieuwe spuisluizen niet aan de orde komen.

Alternatieven voor de spuisluizen kunnen op drie niveaus worden gevormd:

- **locatie(s)**: één of meer nieuwe spuisluizen zijn mogelijk binnen het traject van de Afsluitdijk tussen de bestaande spuisluizen bij Kornwerderzand en Den Oever. Aandachtspunten bij de locatiekeuze zijn onder andere de interactie met het mogelijk langs de Afsluitdijk te realiseren windmolenpark (IPWA), gebieden met een hoge trefkans op archeologische waarden<sup>13</sup> en gebieden met militaire restricties<sup>14</sup>;
- **alternatieven in de constructie van het spuumiddel** (uitvoering en vormgeving):
  - de *ligging ten opzichte van de Afsluitdijk* kan variëren: naast de huidige dijk ter zijde van de Waddenzee of het IJsselmeer (een blijvende uitstulping) of in de as van de dijk (waarbij tijdens de aanleg het verkeer tijdelijk omgeleid dient te worden);
  - *uitvoering spuisluizen*: diepe, korte spuisluizen (relatief grote impact op relatief klein areaal) versus lange, ondiepe spuisluizen (relatief geringe impact: een veel gelijkmatigere zouttong aan de Waddenzeekant, een lagere stroomsnelheid en minder gradiënten in stroomsnelheid en veel minder ontgroning; maar wel op een relatief groot areaal);

---

<sup>13</sup> Zie inspraakreactie nr. 20 (bijlage 4), waar onder andere wordt gewezen op de aanwezigheid van een diepe geul met afzettingmateriaal nabij Kornwerderzand met een hoge trefkans voor archeologische waarden.

<sup>14</sup> De laagvliegrouete ter hoogte van Breezanddijk en het schietterrein Breezanddijk met onveilige zone in het westelijke gedeelte van het IJsselmeer (zie inspraakreactie nr. 15, bijlage 4).

- *uitvoering toevoer- en afvoergeulen*: rechte, diepe geulen versus divergerende, ondiepe geulen;
- *vormgeving*;
- **gebruiksalternatieven**:
  - met of zonder compenserende of mitigerende maatregelen (zie § 4.2);
  - spuiregiem. Hoe wordt er gespuid over de drie spuumogelijkheden: Den Oever, Kornwerderzand en de nieuwe spuisluis. Wordt de nieuwe sluis alleen gebruikt bij hoge dan wel topafvoeren, of is er een alternerend regiem over de drie sluisen. Dit kan van betekenis zijn in verband met het onderhouden van de toe- en afvoergeulen van zowel de nieuwe als de bestaande spuisluizen. Verwacht mag worden dat deze geulen zullen verondiepen als er langere tijd niet gespuid wordt op de betreffende locatie waardoor de capaciteit van deze geulen afneemt.

De Commissie adviseert om op basis van voorgaande elementen tenminste twee uitersten uit te werken:

- een alternatief waarin behoud van het relatief mariene karakter van het Waddenzeegedeelte grenzend aan de spuisluizen voorop staat (ofwel een zo klein mogelijke mengzone);
- een alternatief waarin een grote overgangszone tussen zoet en zout water wordt gecreëerd.

Rekenexercities met betrekking tot watermenging zijn er voor nodig om een goede inschatting te kunnen maken van reële oplossingen. Rekenexercities zijn niet alleen nodig voor de gemiddelde situatie, maar ook voor meer extreme situaties (gelet op variabiliteit en tendensen)<sup>15</sup>.

## 4.2 Mitigerende en compenserende maatregelen

Bij de te beschouwen kansrijke alternatieven moet worden aangegeven welke mitigerende en compenserende maatregelen worden getroffen. De Commissie constateert dat naast de in de startnotitie genoemde brakwaterzone er ook andere mogelijkheden voor mitigerende of compenserende maatregelen zijn. De Commissie geeft in overweging om in ieder geval de volgende maatregelen, naast de brakwaterzone, in het MER te beschouwen:

- **spuiregiem**: door middel van het sturen van het spuiregiem van zowel de bestaande als de nieuwe spuisluizen kan bij niet-extreme afvoer (en dat is het overgrote deel van de tijd) via een veel bredere spuiopening gespuid worden (met lagere snelheden), waardoor zeker als de pluimen geoptimaliseerd worden (zie hieronder) de negatieve invloed van de overgang van zout naar zoet beperkt kan blijven tot een minimaal en qua grootte redelijk stabiel gebied;
- **geoptimaliseerde zoetwaterpluim**: bij de bestaande spuisluizen is een van de geconstateerde problemen de uitgestrekte zoetwaterstroom de Waddenzee in. Door speciale werken in het uitstroomgebied kan de menging worden van zoet en zout water worden bevorderd, waardoor het beïnvloede gebied kleiner wordt. Door dit ook bij de huidige sluisen toe te passen kan

---

<sup>15</sup> Hierbij kan gedacht worden aan het doorrekenen van diverse afvoerscenario's op basis van gesimuleerde afvoerverdelingen van de Rijn, windbeelden met bijbehorende opzetten van zowel de Waddenzee als het IJsselmeer, bij verschillende zeestanden.

mogelijk een kwaliteitsverbetering worden gerealiseerd ten opzichte van de huidige situatie.

De Commissie merkt op dat ruimtelijke compensatie, gelet op de beschermde status van de aangrenzende gebieden, in de directe omgeving vermoedelijk niet mogelijk is. Compensatie zal dan gezocht dienen te worden in kwaliteitsverbetering, hetgeen kwantitatief moet worden aangetoond. Ook maatregelen elders in de Waddenzee, aangrenzende binnendijkse gebieden inbegrepen, kunnen in beschouwing worden genomen. Voor een brakwaterzone in de Waddenzee dient de meerwaarde ten opzichte van het huidige, meer mariene waddenmilieu te worden aangetoond. Een brakwatergebied in het IJsselmeer zal andere natuur opleveren, waarbij aangetoond dient te worden dat deze bijdraagt aan een meer divers en completer zoetwaternatuurgebied, waarmee ook het extra areaalverlies van zoetwatergebied door omzetting in een brakwaterbiotoop wordt goedge maakt.

Indien de brakwaterzone als mitigerende of compenserende maatregel in het MER aan de orde komt, dienen alternatieven te worden beschreven: verschillende type brakwaterzones en verschillen in uitvoering van de benodigde dammen, mede met het oog op zout/brakwateroverslag over de dam/dijk bij een brakwaterzone in het IJsselmeer<sup>16</sup>.

#### 4.3 Nulalternatief

De Commissie onderschrijft de stelling in de startnotitie dat er geen reëel nulalternatief is. Volstaan kan daarom worden met het beschrijven van de huidige situatie plus de autonome ontwikkelingen. De Commissie is wel van mening dat deze beschrijving niet beperkt kan blijven tot gemiddelde situaties van de in de startnotitie genoemde zichtjaren (2008 en 2050); het accent dient te liggen op het dynamische karakter en daardoor ook op extreme situaties.

#### 4.4 Meest milieuvriendelijk alternatief

Voorwaarde voor de spuisluizen is dat zij zo milieuvriendelijk mogelijk worden uitgevoerd. De (nog van kracht zijnde) pkb-Waddenzee stelt namelijk: *“bij het gebruik van de Waddenzee worden tenminste de best uitvoerbare technieken toegepast ter voorkoming en/of beperking van negatieve milieueffecten.”* Het doel van het MER is daarom het ontwikkelen van het meest milieuvriendelijke alternatief (mma), als uitgangspunt voor de besluitvorming. Het is belangrijk om doelgericht een mma te ontwikkelen. Dit vraagt een open en creatieve houding in de zoektocht naar een combinatie van meest milieuvriendelijke locatie, uitvoering, vormgeving en beheer van het nieuwe spuumiddel, mede in samenhang met de bestaande spuicomplexen en eventuele maatregelen aldaar.

Het verwachte draagvlak of een eerder vastgelegd budget mogen geen argumenten zijn om oplossingsrichtingen met belangrijke milieuvoordelen buiten beschouwing te laten bij de ontwikkeling van een mma.

---

<sup>16</sup> Gelet op het groot aantal inspraakreacties (zie onder andere de inspraakreacties nr. 3, 4, 7, 9 en 13; bijlage 4), waarin de zorg voor een 'brak' IJsselmeer in het geval van een brakwaterzone in het IJsselmeer naar voren komt. In vergelijking met de huidige en toekomstige kans op zout water door kwel onder en overslag over de Afsluitdijk zelf.

## 5. **BESTAANDE MILIEUTOESTAND, AUTONOME ONTWIKKELING EN GEVOLGEN VOOR HET MILIEU**

Artikel 7.10, lid 1, onder d van de Wm:

*Een MER bevat ten minste: "een beschrijving van de bestaande toestand van het milieu, voor zover de voorgenomen activiteit of de beschreven alternatieven daarvoor gevolgen kunnen hebben, alsmede van de te verwachten ontwikkeling van dat milieu, indien de activiteit noch de alternatieven worden ondernomen."*

Artikel 7.10, lid 1, onder e van de Wm:

*Een MER bevat ten minste: "een beschrijving van de gevolgen voor het milieu, die de voorgenomen activiteit, onderscheidenlijk de alternatieven kunnen hebben, alsmede een motivering van de wijze waarop deze gevolgen zijn bepaald en beschreven."*

### 5.1 Algemeen

De bestaande toestand van het milieu in het studiegebied met inbegrip van de dynamiek van de twee watersystemen<sup>17</sup>, moet worden beschreven als referentie voor de te verwachten milieueffecten. Daarbij dient ook de toekomstige ontwikkeling van het milieu, zonder dat de voorgenomen activiteit of een van de alternatieven wordt gerealiseerd, in beeld te worden gebracht. Bij deze beschrijving moet het MER uitgaan van ontwikkelingen van de huidige activiteiten in het studiegebied en van reeds genomen besluiten over nieuwe activiteiten. Als niet zeker is of bepaalde ingrijpende activiteiten zullen doorgaan of niet<sup>18</sup>, dan kunnen hiervoor verschillende scenario's worden gebruikt.

Het studiegebied<sup>19</sup> moet op kaart worden aangegeven en omvat de locatie en haar omgeving, voor zover daar effecten van de voorgenomen activiteit kunnen gaan optreden. Per milieuaspect kan de omvang van het studiegebied verschillen. Tevens moet op kaart een overzicht worden gegeven van de in het studiegebied gelegen gevoelige gebieden en objecten, zoals bijvoorbeeld de Makkumerwaard en de Kooiwaard.

Bij de beschrijving van de milieugevolgen dienen de volgende algemene richtlijnen in acht te worden genomen:

- naast negatieve effecten moet ook aan positieve effecten aandacht worden besteed, bijvoorbeeld:
  - door maatregelen te nemen bij bestaande spuisluizen;
  - extra mogelijkheden in peilbeheer van het IJsselmeer, onder andere als gevolg van de overcapaciteit na aanleg van de nieuwe spuisluizen gedurende enkele decaden;
- bij onzekerheden over het wel of niet optreden van effecten moet een betrouwbaarheidsanalyse worden uitgevoerd of een 'worst case scenario'

---

<sup>17</sup> Bijvoorbeeld met betrekking tot peilwisselingen in het IJsselmeer en de consequenties daarvan op onder andere de Makkumerwaard en de Kooiwaard.

<sup>18</sup> Zoals bijvoorbeeld het IPWA-windmolenpark en schelpenwinning (de Landelijke Beleidsnota Schelpenwinning wordt partieel gewijzigd).

<sup>19</sup> In de startnotitie wordt hiervoor de benaming invloedsgebied gehanteerd.



worden gebruikt (bijvoorbeeld ten aanzien van zeespiegelstijging, bodemdaling, rivierafvoeren en de verdeling over de verschillende Rijntakken);

- onzekerheden en onnauwkeurigheden in de voorspellingsmethoden en in gebruikte gegevens moeten worden vermeld;
- de manier waarop milieugevolgen zijn bepaald dient inzichtelijk en controlebaar te zijn door het opnemen van basisgegevens in bijlagen of expliciete verwijzing naar geraadpleegd achtergrondmateriaal.

In de volgende paragrafen komen de - naar de mening van de Commissie - belangrijkste aspecten aan de orde. De Commissie beveelt aan om zowel de huidige situatie als de effecten van alternatieven in beeld te brengen via een systeembenadering (dit geldt met name voor de aspecten uit § 5.2 en § 5.3).

## 5.2 Water, bodem en morfologie

De volgende punten dienen in de systeembeschrijving, voor zowel de huidige situatie als voor de alternatieven, aan de orde te komen:

- het stromingregiem in de suatiegeulen in relatie tot de getijgeulen van de Texelstroom, het Malzwin en de Doove Balg. Zowel de stroomsnelheden als de stroomrichtingen zijn daarbij van belang. Ook dient aan de orde te komen op welke wijze de stromingen in het getijgebied beïnvloed worden door de spuistromen. Dit zowel als functie van het getij als van de spuidebieten. Van grote betekenis is ook de hierbij optredende zandtransporten, daar deze bepalend zijn voor de erosie- en sedimentatiegebieden en de morfologische veranderingen. Vooral voor locaties aan de noordoostelijke zijde van de Afsluitdijk mag verwacht worden, dat de spuistromen invloed zullen hebben op het gedrag van de getijgeul de Doove Balg, niet alleen in de directe omgeving, maar ook op grotere afstand;
- de zout-zoetgradiënten in de Waddenzee, zowel in horizontale als in verticale richting en de mate van de menging en de grootte van de mengzone als functie van getij en spuidebiet over de verschillende spuimiddelen;
- de effecten van de spuistromen op de golfwerking, met name over de ondiepe gebieden;
- het effect van de spuistromen op de veranderingen in getij-, golf- dichtheid- en windgedreven stromingen en het zandtransport (zowel bodem- als zwevend) en de daaraan gerelateerde morfologische veranderingen. Hierbij dienen niet alleen de korte termijn, maar ook de lange termijneffecten (decaden) aan de orde te komen. Er kan gebruik gemaakt worden van bestaande modellen;
- speciale aandacht verdient hierbij de slibhuishouding in de suatiegeulen, waarin mogelijk tijdelijk slib kan bezinken, dat bij hoge spuidebieten kan worden opgewerveld en elders in rustiger water weer kan bezinken. Het gedrag, de gradiënten en de transportbanen van het slib moet worden vastgesteld mede in verband met een mogelijke bedekking van organismen in de depotgebieden. Ook dient aandacht te worden besteed aan een gerichte depositie van slib in een afgeschermd brakwatergebied, dat een reductie van de beslibbing elders kan bewerken en tevens een reductie van de gehalten van aan dit slib te hechten nutriënten. Vooral voor het Waddengebied zal de nutriëntenbalans als functie van spuidebiet en tijd moeten worden opgesteld;
- de peilvariaties op het IJsselmeer inclusief die van het 'seizoensgebonden peilbeheer' en de oppervlakken ondiep en droogvallend gebied; de hydrodynamiek, de sedimenttransporten en de morfologie.

### 5.3 Ecologie

Voor de beoordeling van effecten op de natuur dienen duidelijke criteria te worden geformuleerd. In de startnotitie worden namelijk soorten, criteria en doelgroepen door elkaar gehaald. De nadruk zal moeten liggen op areaalveranderingen van levensgemeenschappen, ook in samenhang met morfologische veranderingen, verlies/winst aan rust- en foerageergebied voor bijvoorbeeld vogels en (in de Waddenzee) zeehonden. Verder dient de betekenis te worden bepaald van een extra influx van zoet water in het Waddenzeegedeelte van het studiegebied en een eventuele wijziging in de ruimtelijke verdeling van de zoetwatertoevoer op de nutriëntenhuishouding in het studiegebied en daarmee een inschatting van de effecten op de productiviteit.

Daarnaast zal afzonderlijk aandacht moeten worden besteed aan de voorkomende prioritaire soorten (zie ook passage over soortbescherming in § 3.3.1 en voetnoot 11).

Binnen het IJsselmeergebied zullen bovendien de effecten beschreven dienen te worden van veranderingen in het peil en/of de peilvariaties op de oeverzones van buitendijkse (natuur)gebieden, zoals de Makkumerwaard, de Kooiwaard, de Workumerwaard, de Mokkebank en de Steile Bank.

### 5.4 Landschap, cultuurhistorie en archeologie

De nota "Landschap van de Afsluitdijk"<sup>20</sup> geeft een goed vertrekpunt voor de wijze waarop het huidige landschap en de effecten van de uitbreiding van de spuicapaciteit beschreven en geïllustreerd kunnen worden.

Het gaat hierbij om de cultuurhistorische kenmerken van de afsluitdijk, de visueel ruimtelijke kenmerken van de dijk in relatie tot de omgeving en om de belangrijkste beeldbepalende elementen. In het MER dienen de effecten van alle alternatieven inclusief de bijkomende werken in beeld te worden gebracht en getoetst te worden aan vooraf vastgestelde criteria om een vergelijking van de effecten mogelijk te maken. Aangegeven moet worden in hoeverre het nieuwe spuimiddel en mitigerende of compenserende maatregelen de bestaande kenmerken beïnvloeden of mogelijk nieuwe beeld dragers toevoegen. De genoemde nota levert een belangrijke aanzet hiervoor.

Speciale aandacht wordt gevraagd voor relaties met andere ontwikkelingen in de directe omgeving die eveneens visueel ruimtelijke effecten kunnen hebben, met name het windmolenpark.

Voor de bestaande situatie moet het voorkomen van scheepswrakken en andere archeologische waarden worden beschreven. Hierbij dient de informatie uit onder andere de indicatieve kaart archeologische waarden Waddenzee te worden betrokken.

Het Nederlands Instituut voor Scheeps- en onderwaterArcheologie (NISA, onderdeel van de Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek) geeft aan dat door de nog niet concreet ingevulde situering van de geplande ingrepen de effecten op archeologische waarden op voorhand moeilijk zijn in te

---

<sup>20</sup> Ministerie van Verkeer en Waterstaat, DG Rijkswaterstaat, 2000.

schatten<sup>21</sup>. Indien locatiealternatieven bekend zijn, dienen de effecten van die alternatieven op archeologische waarden te worden ingeschat.

## 5.5 Overige aspecten

In de startnotitie is een groot aantal te onderzoeken aspecten opgesomd. Naast de aspecten gerelateerd aan natuur en landschap (die in de § 5.2 t/m 5.4 al aan de orde kwamen) zijn dat aspecten gerelateerd aan gebruiksfuncties en aspecten gerelateerd aan de infrastructuur. De Commissie is van mening dat deze laatste twee groepen met aspecten van belang zijn, zowel omdat deze randvoorwaarden kunnen inhouden en omdat ze gebruikt kunnen worden voor de vergelijking van alternatieven. Gelet op het groot aantal onderscheiden aspecten, verdient het wel aanbeveling om voor de vergelijking van alternatieven de aspecten te prioriteren. Bijvoorbeeld door alleen de belangrijkste (milieu)aspecten in tabellen te presenteren, en niet de randvoorwaardelijke aspecten.

## 6. VERGELIJKING VAN ALTERNATIEVEN

Artikel 7.10, lid 1, onder f van de Wm:

Een MER bevat ten minste: *"een vergelijking van de ingevolge onderdeel d beschreven te verwachten ontwikkeling van het milieu met de beschreven gevolgen voor het milieu van de voorgenomen activiteit, alsmede met de beschreven gevolgen voor het milieu van elk der in beschouwing genomen alternatieven."*

De milieueffecten van de voorgenomen activiteit en de alternatieven moeten onderling én met de referentie(s) worden vergeleken. Doel van de vergelijking is de identificatie van het mma, bestaande uit de combinatie van meest milieuvriendelijke locatie, uitvoering, vormgeving en gebruik van het nieuwe spuumiddel, in samenhang met de bestaande spuumiddelen en eventuele maatregelen aldaar.

De keuze van de meest milieuvriendelijke locatie, uitvoering, vormgeving en gebruik van het nieuwe spuumiddel dient zorgvuldig te worden gemotiveerd. Aandachtspunten hierbij zijn:

- een nauwkeurige weergave van de criteria die bij de vergelijking een rol spelen. Indien de criteria gewogen worden, dient te worden aangegeven waarop de keuze van de gewichten is gebaseerd;
- aangeven van de mate waarin de alternatieven voldoen aan normen, streefwaarden en andere beleidsbesluiten.

---

<sup>21</sup> Zie inspraakreactie nr. 20 (bijlage 4).

## **7. LEEMTEN IN KENNIS**

Artikel 7.10, lid 1, onder g van de Wm:

Een MER bevat ten minste: *"een overzicht van de leemten in de onder d en e bedoelde beschrijvingen [d.w.z. van de bestaande milieutoestand en autonome ontwikkeling daarvan, resp. van de milieueffecten] ten gevolge van het ontbreken van de benodigde gegevens."*

De leemten in kennis, die van belang zijn voor een goede oordeelsvorming, moeten in het MER worden opgenomen. Het doel van deze beschrijving is om een indicatie te krijgen van de volledigheid van de informatie voor de besluitvorming.

Beschreven moet worden:

- de onzekerheden die zijn blijven bestaan en de redenen hiervan;
- de mate waarop dit de kwaliteit van de besluitvorming beïnvloedt.

Informatie die voor de besluitvorming essentieel is, kan niet onder leemten in kennis worden opgenomen, maar moet in het MER worden verstrekt.

## **8. EVALUATIEPROGRAMMA**

Artikel 7.39 van de Wm:

*"Het bevoegd gezag dat een besluit heeft genomen, bij de voorbereiding waarvan een milieueffectrapport is gemaakt, onderzoekt de gevolgen van de betrokken activiteit voor het milieu, wanneer zij wordt ondernomen of nadat zij is ondernomen."*

De Staatssecretaris van Verkeer en Waterstaat en Gedeputeerde Staten van Noord-Holland en/of Fryslân moeten bij de besluiten aangeven op welke wijze en op welke termijn een evaluatieonderzoek verricht zal worden om de voorspelde effecten met de daadwerkelijk optredende effecten te kunnen vergelijken en zo nodig aanvullende mitigerende maatregelen te treffen. Het verdient aanbeveling, dat RDIJ in het MER reeds een aanzet tot een programma voor dit onderzoek geeft, omdat er een sterke koppeling bestaat tussen onzekerheden in de gebruikte voorspellingsmethoden, de geconstateerde leemten in informatie en het te verrichten evaluatieonderzoek.

## **9. VORM EN PRESENTATIE**

Bijzondere aandacht verdient de presentatie van de vergelijkende beoordeling van de alternatieven. De onderlinge vergelijking dient bij voorkeur te worden gepresenteerd met behulp van tabellen, figuren en kaarten. Voor de presentatie beveelt de Commissie verder aan om:

- het MER zo beknopt mogelijk te houden, onder andere door achtergrondgegevens (die conclusies, voorspellingen en keuzen onderbouwen) niet in de hoofdtekst zelf te vermelden, maar in een bijlage op te nemen;
- een verklarende woordenlijst, een lijst van gebruikte afkortingen en een literatuurlijst bij het MER op te nemen;
- bij gebruik van kaarten recent kaartmateriaal te gebruiken, topografische namen goed leesbaar weer te geven en een duidelijke legenda erbij te voegen.

## 10. **SAMENVATTING VAN HET MER**

Artikel 7.10, lid 1, onder h van de Wm:

Een MER bevat ten minste: *"een samenvatting die aan een algemeen publiek voldoende inzicht geeft voor de beoordeling van het milieu-effectrapport en van de daarin beschreven gevolgen voor het milieu van de voorgenomen activiteit en van de beschreven alternatieven."*

De samenvatting is het deel van het MER dat vooral wordt gelezen door besluitvormers en insprekers en het verdient daarom bijzondere aandacht. Het moet als zelfstandig document leesbaar zijn en een goede afspiegeling zijn van de inhoud van het MER. Daarbij moeten de belangrijkste zaken zijn weergegeven, zoals:

- de hoofdpunten voor de besluitvorming;
- de voorgenomen activiteit en de alternatieven;
- de belangrijkste effecten voor het milieu bij het uitvoeren van de voorgenomen activiteit en de alternatieven;
- de vergelijking van de alternatieven en een zorgvuldige motivering van de keuze van het mma.

BIJLAGEN

bij het advies voor richtlijnen voor het  
milieueffectrapport Extra Spuicapaciteit Afsluitdijk

(bijlagen 1 t/m 4)

## BIJLAGE 1

**Brief van het bevoegd gezag d.d. 1 oktober 2001 waarin de Commissie in de gelegenheid wordt gesteld om advies uit te brengen.**



Ministerie van Verkeer en Waterstaat

Aan  
voorzitter van de Commissie voor  
de milieu-effectrapportage  
Postbus 2345  
3500 GH UTRECHT

	Commissie voor de milieueffectrapportage
ingekeerd op:	13 OKT. 2001
nummer	
doosier	1187-22
kopie naar:	Lv T CV

Contactpersoon  
W.J. Goossen  
Datum  
1 oktober 2001  
Ons kenmerk  
HKW/AW 2001/8229

Doorkiesnummer  
070 - 351 83 63  
Bijlage(n)  
1  
Uw kenmerk  
-

Onderwerp  
Startnotitie m.e.r. Extra Spuicapaciteit Afsluitdijk.

Geachte voorzitter,

Hierbij stuur ik u, mede namens het college van Gedeputeerde Staten van Fryslân en Noord-Holland, de startnotitie m.e.r. Extra Spuicapaciteit Afsluitdijk toe. Deze startnotitie, die per 3 september 2001 ter inzage ligt, markeert de aanvang van de m.e.r.-procedure voor uitbreiding van de spuicapaciteit in de Afsluitdijk. De voorgenomen activiteit van deze m.e.r. is aanleg van nieuwe spuisluizen in de Afsluitdijk (hoofdactiviteit). Daarnaast zal de eventuele aanleg van een brakwaterzone langs de Afsluitdijk als mitigerende of compenserende maatregel voor de aanleg en het gebruik van de nieuwe spuisluizen (nevenactiviteit) ook in beschouwing worden genomen.

Ik verzoek u vriendelijk advies uit te brengen over de richtlijnen voor het MER voor 5 november 2001. Extra exemplaren van de startnotitie zullen u door RWS-directie IJsselmeergebied toegezonden worden. Voor een eventueel veldbezoek verzoek ik u vriendelijk contact op te nemen met de heer Hoogenboom van dezelfde directie.

Hoogachtend,

DE STAATSSECRETARIS VAN VERKEER EN WATERSTAAT,

drs J.M. de Vries

Postadres: Postbus 20901, 2500 EX Den Haag  
Bezoekadres: Plesmanweg 1

Telefoon (070) 351 61 71  
Telefax 9078  
E-mail w.j.goossen@hkw.rws.minvenw.nl

Bereikbaar met tramlijn 1 (Station CS) of tramlijn 9 (Station CS en HS)

## BIJLAGE 2

### Kennisgeving van de ter inzage legging van de startnotitie in Staatscourant nr. 168 d.d. 31 augustus 2001.



# Inspraak Startnotitie m.e.r. Extra Spuicapaciteit Afsluitdijk

De staatssecretaris van Verkeer en Waterstaat maakt mede namens de colleges van gedeputeerde staten van de provincies Noord-Holland en Fryslân bekend dat de Startnotitie van de m.e.r. Extra Spuicapaciteit Afsluitdijk van 3 tot en met 30 september 2001 ter inzage ligt.

#### Waarom deze Startnotitie?

Initiatiefnemer van de m.e.r. Extra Spuicapaciteit Afsluitdijk is Rijkswaterstaat directie IJsselmeergebied (RDU), Postbus 600, 8200 AP Lelystad. Namens de staatssecretaris van Verkeer en Waterstaat bereidt RC een besluit voor over de aanleg van nieuwe spuisluizen in de Afsluitdijk. Deze spuisluizen moeten het mogelijk maken het overtollige water uit het IJsselmeer sneller op de Waddenzee te spuien en zo het peil van het IJsselmeer beter te beheersen.

Een aanpak van een dergelijke aard en omvang in unieke gebieden als Waddenzee en IJsselmeer vergt een gedegen beschrijving van de milieu-effecten en afweging van mogelijke alternatieven. In de m.e.r. Extra Spuicapaciteit Afsluitdijk wil RDU dan ook bekijken welke alternatieven er zijn en of de bouw en ingebruikneming van nieuwe spuisluizen schadelijke effecten voor de Waddenzee of het IJsselmeer kunnen hebben. Onder andere zal RDU dan de mogelijkheden onderzoeken om de scherpe overgang tussen het zoete water van het IJsselmeer en het zoute water van de

Waddenzee te verzachten. De regelgeving schrijft voor dat dergelijke mitigerende of compenserende maatregelen getroffen worden voordat de nieuwe spuisluizen in gebruik worden genomen. Daarom wil RDU ze in de m.e.r. Extra Spuicapaciteit Afsluitdijk meenemen. Op bijgaand kaartje is het onderzoeksgebied van de studie aangegeven.

#### M.e.r.-plichtige besluiten

Voor een aantal deelbesluiten die kunnen volgen uit deze studie is een procedure voor de milieu-effectrapportage (m.e.r.) verplicht. Het betreft de eventuele wijziging van het peilbesluit voor het IJsselmeer ter plekke van een mogelijke overgangzone met brak water, en mogelijke ontgrondingen van meer dan 100 hectare in IJsselmeer of Waddenzee. Voor deze beide besluiten is de staatssecretaris van Verkeer en Waterstaat bevoegd gezag. In samenhang hiermee zijn ook m.e.r.-plichtig de wijziging van de Afsluitdijk door aanleg van nieuwe spuisluizen, en de mogelijke bronbemalingen die bij aanleg nodig kunnen zijn. Voor deze beide besluiten zijn de colleges van Gedeputeerde Staten van Fryslân en Noord-Holland bevoegd gezag.

#### Inhoud Startnotitie

RDU heeft voor de studie naar nieuwe spuisluizen en naar een brakwaterzone als mogelijke mitigerende of compenserende maatregel een Startnotitie opgesteld.

Deze vormt het begin van de m.e.r.-procedure. De Startnotitie geeft aan welke alternatieven en varianten RDU wil bestuderen voor de aanleg van nieuwe spuisluizen en zo nodig ook voor een overgangzone met brak water, en hoe RDU de milieu-effecten wil beoordelen. RDU onderzoekt wat de beste plaats en het beste ontwerp voor nieuwe spuisluizen zijn en ook of en hoe een eventuele brakwaterzone aan te leggen zou zijn.

Binnen het project gelden de volgende randvoorwaarden:

- de veiligheid en de overlast voor het achterland van het IJsselmeergebied mag niet verslechteren ten opzichte van de huidige situatie;
- het IJsselmeer behoudt zijn functie als zoetwaterreservoir;
- toetsing van effecten van mogelijke inkrepen en hun alternatieven voor Waddenzee en IJsselmeer gebeurt volgens de afspraken uit de geldende regelgeving en beleidsnota's;
- de veiligheid van de scheepvaart komt niet in gevaar

#### Waar kunt u de Startnotitie inzien?

Van 3 tot en met 30 september 2001 kunt u de Startnotitie, tijdens de reguliere openingstijden, op de volgende locaties inzien:

- de gemeentehuizen van Wieringen, Wieringermeer, Harlingen en Wûnsteradiel;
- de (hoofd)vestigingen van de openbare bibliotheken in bovengenoemde gemeenten;
- de bibliotheken van de provinciehuizen van de provincies Noord-Holland en Fryslân;
- de bibliotheek van Rijkswaterstaat directie IJsselmeergebied, Zuidenwagenplein 2 te Lelystad;
- de bibliotheken van het Ministerie van Verkeer en Waterstaat, Plesmanweg 1, en van het Ministerie van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer, Rijnstraat 8, beide te Den Haag.

#### Hoe kunt u inspreken?

Op grond van de Algemene wet bestuursrecht en de Wet Milieubeheer wordt u in de gelegenheid gesteld uw zienswijze op de Startnotitie kenbaar te maken. Het gaat bij deze inspraakprocedure om de vraag welke milieu-effecten in de milieu-effectrapportage moeten worden onderzocht, hoe dat moet gebeuren en welke alternatieven moeten worden bekeken

Uw schriftelijke reactie dient u uiterlijk 30 september 2001 te sturen naar:

Inspraakpunt Verkeer en Waterstaat  
Afsluitdijk  
Kneuterdijk 6  
2514 EN Den Haag

U kunt tevens inspreken via de internet-site [www.inspraakpuntvenw.nl](http://www.inspraakpuntvenw.nl).

Bovendien kunt u mondeling reageren door uiterlijk 28 september 2001 een afspraak te maken met het bevoegd gezag in uw regio:

Provincie Fryslân, mevrouw T. Steenbruggen, telefoon (058) 292 54 42;  
Provincie Noord-Holland, mevrouw N. Giling, telefoon (023) 514 46 49,  
of met het inspraakpunt Verkeer en Waterstaat, mevrouw M. Benneker, telefoon (070) 361 87 76.

Indien u dat wenst, kunt u verzoeken om vertrouwelijke behandeling van uw persoonlijke gegevens.

#### Wat gebeurt er met uw reactie?

Uw inspraakreacties worden doorgezonden naar het bevoegd gezag voor deze m.e.r.-procedure. Dat zijn de staatssecretaris van Verkeer en Waterstaat en de colleges van gedeputeerde staten van de provincies Noord-Holland en Fryslân. Het bevoegd gezag stelt de Richtlijnen voor het Milieu-effectrapport (MER) vast. Daarbij houdt het bevoegd gezag rekening met uw reacties en met de uitgebrachte adviezen. Op basis van de richtlijnen zal het MER worden opgesteld. Dit MER zal vervolgens opnieuw een ronde van inspraak en advies doorlopen.

#### Informatieavonden

Om u zo goed mogelijk te informeren over de inhoud van de Startnotitie organiseert de initiatiefnemer, Rijkswaterstaat directie IJsselmeergebied, twee informatieavonden. Deze avonden beginnen met een toelichting van de projectleider op de Startnotitie. Hierna bestaat de mogelijkheid tot het stellen van vragen

Donderdag 20 september 2001 Hotel Den Oever,  
19.30 uur Overdijk 4, Den Oever

Donderdag 27 september 2001 Hotel-café restaurant  
19.30 uur De Vigilante,  
Holle Poarte 10, Makkum

#### Nadere informatie

De Startnotitie is gratis verkrijgbaar op de informatieavonden. Ook is de Startnotitie aan te vragen bij Rijkswaterstaat directie IJsselmeergebied, programmabureau [ES]2-Afsluitdijk, Postbus 600, 8200 AP Lelystad. Nadere inlichtingen over de Startnotitie kunt u verkrijgen bij Margreet Gründemann, telefoon (0320) 29 74 65.

Voor meer informatie kunt u kijken op de internetpagina [www.waterland.net/rds/et2](http://www.waterland.net/rds/et2).

Voor inlichtingen over de inspraakprocedure kunt u contact opnemen met het Inspraakpunt Verkeer en Waterstaat, telefoon (070) 361 87 78.



**Inspraakpunt**  
Verkeer en Waterstaat



## BIJLAGE 3

### Projectgegevens

**Initiatiefnemer:** Rijkswaterstaat, directie IJsselmeergebied (RDIJ)

**Bevoegd gezag:** Ministerie van Verkeer en Waterstaat (coördinerend), Gedeputeerde Staten van de provincie Fryslân en Gedeputeerde Staten van de provincie Noord-Holland

**Besluit:** besluit tot aanwijzing van een winplaats van oppervlaktedelfstoffen; besluit tot wijziging van het (streef)peil in het IJsselmeer; besluit ingevolge artikel 7 van de Wet op de waterkering; besluit ingevolge artikel 14 van de Grondwaterwet.

**Categorie Gewijzigd Besluit m.e.r. 1994:** C16.1, C27.2, D12.1, D15.1

**Activiteit:** RDIJ heeft het voornemen om nieuwe spuisluizen in de Afsluitdijk aan te leggen. Momenteel wordt het water uit het IJsselmeer naar de Waddenzee afgevoerd via twee spuicomplexen in de Afsluitdijk, één bij Den Oever en één bij Kornwerderzand. De huidige afvoercapaciteit wordt te klein, gezien toekomstige ontwikkelingen zoals zeespiegelstijging, bodemdaling en grotere rivierafvoeren. De nieuwe spuisluizen zijn bedoeld als aanvulling op - en dus niet ter vervanging van - de bestaande spuicomplexen.

**Procedurele gegevens:**

kennisgeving startnotitie: 3 september 2001

richtlijnenadvies uitgebracht: 13 november 2001

**Bijzonderheden:** Per saldo is het niet onmogelijk dat de nieuwe spuisluizen een positief milieueffect sorteren; lokaal (in de nabijheid van de spuisluizen) zal de aanleg en het gebruik van nieuwe spuisluizen naar de mening van de Commissie ook negatieve effecten hebben. Het IJsselmeer en de Waddenzee zijn beschermd onder meerdere nationale en internationale beleidsbeslissingen, zoals de Habitat- en Vogelrichtlijn, het Structuurschema Groene Ruimte (SGR) en de PKB Waddenzee. Dit betekent dat deze gebieden beschermd zijn onder het 'nee, tenzij' principe. Dat wil zeggen, dat het beleid ingrepen en ontwikkelingen in en in de onmiddellijke nabijheid van de gebieden niet toestaat, indien deze wezenlijke waarden van het gebied aantasten. Alleen bij een zwaarwegend maatschappelijk belang kan hiervan worden afgeweken. Dit belang dient te worden vastgesteld, waarbij tevens dient te worden nagegaan of aan dit belang niet elders of op andere wijze tegemoet kan worden gekomen. Indien er geen alternatieve oplossingen voor het spuien zijn en er sprake is van een zwaarwegend maatschappelijk belang dan zijn mitigerende of compenserende maatregelen nodig. Het MER dient in ieder geval de studie van mitigerende of compenserende maatregelen te bevatten, alsmede de motivatie van de gemaakte keuze(s).

**Samenstelling van de werkgroep:**

drs. R.H.D. Lambeck

ir. K.A.A. van der Spek

prof.dr. J.H.J. Terwindt

ir. A. van der Velden (voorzitter)

ir. H.J. Verhagen

**Secretaris van de werkgroep:** drs. M.P. Laeven

## BIJLAGE 4

### Lijst van inspraakreacties en adviezen

nr.	datum	persoon of instantie	plaats	datum van ontvangst Cie. m.e.r.
1.	01092001	anoniem	Makkum	20010919
2.	07092001	J.S. van Vugt	Lelystad	20010919
3.	17092001	Westelijke Land- en Tuinbouworganisatie	Haarlem	20010919
4.	20092001	n.v. Watertransportbedrijfmaatschappij Rijn-Kennemerland WRK	Andijk	20011002
5.	20092001	T. van Seijen	Hoogwoud	20011002
6.	25092001	Nederlandse Vissersbond	Emmeloord	20011002
7.	27092001	Wetterskip Marne-Middelsee	Bolsward	20011002
8.	04102001	Ingenieursbureau Boorsma b.v.	Drachten	20011005
9.	27092001	Gemeente Wûnseradiel	Witmarsum	20011002
10.	27092001	Wetterskip Fryslân	Leeuwarden	20011002
11.	27092001	Vogelbescherming Nederland	Zeist	20011002
12.	27092001	P. Groot Pzn.	Oudorp	20011002
13.	27092001	H.J. Smit	Hyppolytushoef	20011002
14.	28092001	Burgemeester en wethouders	Harlingen	20011004
15.	28092001	Ministerie van Defensie	Meppel	20011004
16.	27092001	Wadden Advies Raad	Leeuwarden	20011004
17.	28092001	Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek	Amersfoort	20011004
18.	05102001	Waddenvereniging Vereniging Natuurmonumenten It Fryske Gea	Harlingen	20011015
19.	04102001	J. van der Wal	Sumar	19102001
20.	10102001	Nederlands Instituut voor Scheeps- en onderwaterarcheologie	Den Haag	19102001
21.	28092001	Vereniging Onderzoek Flora en Fauna	Wageningen	19102001
22.	08102001	Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij, directie Noord	Groningen	10102001